

HELSINGIN KAUPUNKIKONSERNIN KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALAN SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN KUVAUS

1 Kuvauksen tarkoitus ja tavoite

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta edistävät tuloksellista toimintaa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta lisäävät raportoinnin luotettavuutta, varmuutta lakien ja määräysten noudattamisesta sekä tavoitteiden saavuttamisesta ja vähentävät yllätyksellisten tapahtumien todennäköisyyttä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksessa esitetään toimialan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet, toimintaperiaatteet ja menettelyt, jotka perustuvat kaupunginvaltuuston hyväksymiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin ja kaupungin ohjeisiin.

Kuvauksen tavoitteena on määritellä toimialan johdon, henkilöstön sekä toimialaa ohjaavan ja valvojan lautakunnan yhteinen toimintatapa ja menettelyt toimialan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä, toimeenpanossa, arvioinnissa ja raportoinnissa.

Kuvaus auttaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnittelua ja edistää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johdonmukaista toteuttamista. Kuvaus toimii näyttönä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, luo perustan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seurannalle ja arvioinnille sekä tukee raportointia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteoissa.

2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Laillisuus tarkoittaa voimassa olevien lakien ja hyvän hallintotavan noudattamista kaupunkikonsernin toiminnassa ja päätöksenteossa. Tuloksellisuudella tarkoitetaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion puitteissa. Tuloksellisuus merkitsee myös toiminnan vaikuttavuutta, laadukkaita palveluja, prosessien sujuvuutta ja henkilöstön aikaansaannoskykyä.

3 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osatekijät ja toimintaperiaatteet

Johtamisessa ja hallinnon järjestämisessä kaupunginhallitus, lautakunta sekä toimiala sitoutuvat kaupungin arvoihin ja eettisiin periaatteisiin, asetettuihin tavoitteisiin, valvontavastuiden määrittämiseen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen ja kehittämiseen sekä ammattitaitoiseen henkilökuntaan.

Riskienarvioinnilla toimiala tunnistaa, arvioi ja analysoi strategisia, toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteitaan uhkaavat riskit koko organisaation laajuisesti huomioiden toimintaympäristön muutokset, riskien hallintaan käytettävissä olevat menettelyt, väärinkäytösten mahdollisuudet sekä sisäiseen valvontajärjestelmään merkittävästi vaikuttavat muutokset.

Valvontatoimenpiteillä toimiala edistää tavoitteidensa saavuttamista, varmentaa riskienhallinnan toimenpiteiden toimeenpanoa sekä hallinnon ja taloudenhoidon menettelyiden asianmukaisuutta. Riskejä pienentäviä valvontamenettelyjä ovat esim. toimivaltuudet, suunnitelmat, ohjeet, prosessikuvaukset, raportointimenettelyt, erilaiset taloudenhoidon ja hallinnon kontrollit, työnjaot ja järjestelmäkontrollit.

Toimivan sisäisen valvonnan tukemiseksi toimiala tuottaa ja hankkii johdon käyttöön laadusta ja merkityksellistä **tietoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta**. Johto viestii henkilöstölle sisäisen valvonnan tavoitteista ja vastuista sekä toimii yhteistyössä ulkopuolisten tahojen kanssa asioissa, jotka vaikuttavat sisäisen valvonnan toimivuuteen.

Toimiala kehittää ja toteuttaa **sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jatkuvaa seuranta- ja arviointia sekä erillisiä arviointeja** varmistaakseen, että kaikki sisäisen valvonnan osatekijät ovat olemassa ja toimivat. Toimiala viestii sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan puutteista ajantasaisesti niille tahoille, jotka ovat vastuussa korjaavista toimenpiteistä, ja tarvittaessa myös lautakunnalle, kaupungin johdolle ja kaupunginhallitukselle.

4 Toimialan tarkoitus, keskeisimmät tehtävät ja niiden tavoitteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää kaupungin varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, suomenkielisen ammatillisen koulutuksen sekä vapaan sivistystyön. Toimiala toimii kasvatusta- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala noudattaa toiminnassaan kuntalakea, varhaiskasvatustalakea, perusopetuslakia, lukiolakia, lakia ammatillisesta koulutuksesta sekä lakia vapaasta sivistystyöstä. Lisäksi toimialan toimintaa sääntelee mm. perusopetusasetus, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä erinäiset muut ohjeet.

Varhaiskasvatustalain mukaisia varhaiskasvatuksen tavoitteita ovat muun muassa jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaisen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä elinikäisen oppimisen tukeminen. Lisäksi tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Varhaiskasvatuspalveluja on oltava kunnassa tarjolla tarvetta vastaavasti. Varhaiskasvatuksessa on säädely lasten ja henkilöstön välinen suhde ja se, miten siitä saa poiketa.

Perusopetuslain asettamia tavoitteita perusopetukselle ovat muun muassa oppilaiden kasvun tukeminen ja elämässä tarpeellisten tietojen ja taitojen antaminen. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta.

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Koulutuksen tulee myös tukea opiskelijoiden edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen elämänsä aikana. Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on lisäksi kohottaa ja ylläpitää väestön ammatillista osaamista, antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta, kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin, edistää työllisyyttä, antaa valmiuksia yrittäjyyteen ja työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon.

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Toimialan toimintaa ohjaavat olennaisesti myös valtakunnalliset opetussuunnitelmat ja varhaiskasvatussuunnitelma. Niissä määritellään perusteet sille, miten kasvatus ja opetus tulee järjestää. Helsingin kaupungissa laaditaan opetussuunnitelmat esiopetukseen, perusopetukseen sekä lukio- ja ammatilliseen koulutukseen. Varhaiskasvatuksessa laaditaan kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja jokaiselle lapselle varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa oma suunnitelma.

Vuosittaisen talousarvion laatimisen yhteydessä toimialalle määritellään kaupungin strategiaohjelmasta johdetut sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet, jotka kaupunginvaltuusto hyväksyy. Sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet osoittavat toiminnan suunnan.

5 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan ja menettelyjen kuvaus strategiakaudelle 2017-2021

5.1 Johtaminen ja hallinnon järjestäminen

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ja viittaukset asiakirjoihin	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Menettelyt: Kasvatus ja koulutuslautakunta vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimeenpanon valvonnasta. Toimialan johto vastaa siitä, että sisäisen valvonnan vastuut on asianmukaisesti määritelty ja viestitty henkilöstölle. Johdon vastuulla on myös huolehtia siitä, että esimiehet ovat ammattitaitoisia ja toimivat lakien, säädösten ja kaupungin ohjeituksen mukaisesti. Esimiesten vastuulla on huolehtia siitä, että lakeja, säädöksiä ja kaupungin ohjeita noudatetaan käytännössä. Helsingin kaupungilla ja täten myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on nollatoleranssi kaikenlaisen epärehellisen toiminnan suhteen. Asiakirjat: Hallinto yleisesti: Arvot ja eettiset periaatteet: Helsingin kaupungin arvojen tavoitteena on ohjata kaupungin toimintaa kuntalaisten odotusten suuntaan. Arvot vaikuttavat kaupungin johtamiseen sekä henkilökunnan ja organisaation toimintaan. Kaupungin eettiset periaatteet täydentävät arvoja ja ne käydään kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla läpi kaikkien uusien henkilöiden kanssa sekä vuosittain kehityskeskusteluissa. Helsingin kaupungin kaupunkistrategia tavoitteineen on valtuuston tärkein ohjausväline kaupungin toiminnan ja talouden pitkäjänteisessä johtamisessa ja ohjaamisessa. Se vahvistetaan valtuustokausittain ja päivitetään tarvittaessa valtuustokauden aikana, mikäli kaupungin toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä toimintaan tai talouteen vaikuttavia muutoksia. Hallintosääntö: Hallintosäännön 22. luvun 3-4§ sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuista sekä 14. luvun 1§ menettelytapaohjeista.	Toimialajohtaja, palvelukokoonaisuuksien johtajat, palveluiden päälliköt sekä yksiköiden esimiehet

Toimintasääntö: Toimintasäännössä kuvataan toimialan jakautuminen palvelukokonaisuuksiin sekä niiden tehtävät. Lisäksi luku 9.1. hallinto- ja tukipalveluiden toimintaohjeista.

Delegointipäätökset:

1. Hankintavaltuudet: Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää toimialan hankintavaltuuksista. Päätös tarkistetaan kaksi kertaa vuodessa tai tarpeen mukaan. Toimialalla hankintavaltuudet myönnetään ainoastaan viranhaltijoille. Viranhaltijat saavat delegoida päätösvaltaa hankinnoissa työsuhteessa oleville alaisilleen, jotka saavat toteuttaa hankintoja viranhaltijan vastuulla.
2. Tulojen, laskujen, maksujen ja muistiotositteiden hyväksymisvaltuudet: Toimialan tulojen, laskujen, maksujen ja muistiotositteiden hyväksymiseen oikeutetuista henkilöistä päättää toimialajohtaja.
3. Avustukset: Avustusten myöntämisestä päättää hallintojohtaja tai kasvatus- ja koulutuslautakunta.
4. Henkilöstöhallinto: Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstöasioiden päätöksenteon delegoinnista päättää toimialajohtaja.
5. Sijaisuudet: Toimialajohtajan sijaistusmenettelyn periaatteista kerrotaan hallintosäännössä. Sijaistusmenettelyistä päätetään myös kasvatus- ja koulutuslautakunnassa sekä viranhaltijoiden toimesta.

Turvallisuus- ja häiriötilannejohtaminen:

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan turvallisuus- ja häiriötilannejohtaminen perustuu Helsingin kaupunkikonsernin yhteisiin sekä toimialan sisäisiin ohjeisiin ja periaatteisiin, joista tärkeimmät ovat:

1. Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteet
2. Helsingin kaupunkikonsernin organisaatioturvallisuusohje
3. Ohje Helsingin kaupunkikonsernin varautumisesta ja jatkuvuudenhallinnasta
4. Turvallisuuden hallinnan periaatteet
5. Turvallisuuden yleisohje
6. Uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisy- ja hallinta
7. Uhkatilannemalli toimipisteille
8. Valmiussuunnitelma

Henkilöstöjohtamisen periaatteet:

Toimialalla noudatetaan Helsingin kaupungin henkilöstöpoliittisia periaatteita, linjauksia ja ohjeita.

1. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo: Helsingin kaupunki noudattaa yhdenvertaisuuslain, tasa-arvolain ja työläinsäädännön periaatteita. Helsingin kaupungilla on nollatoleranssi kaikenlaisen kiusaamisen, epäasiallisen kohtelun, häirinnän ja syrjinnän suhteen ja olennaista toimintakulttuurissa on se, että kaikkiin epäkohtiin puututaan.

2. Työhyvinvointi ja työkykyjohtaminen: Toimialan työhyvinvointisuunnitelmat perustuvat kaupunkitasoiseen työhyvinvointiohjelmaan. Toimialan työntekijöillä on käytössä myös Helsingin kaupungin työterveyspalvelut. Kaikki työhyvinvointia ja työkyvyn ylläpitoa koskeva ohjeistus on saatavilla toimialan Helmi-intranetistä.

3. Yhteistoiminta: Toimialan yhteistoimintavastaavajärjestelmän käyttöönotosta päättää toimialajohdaja. Päätös perustuu kaupunginhallituksen hyväksymään sopimukseen yhteistoiminnasta Helsingin kaupungissa. Päätös ja periaatteet ovat saatavilla toimialan Helmi-intranetistä.

4. Osaamisen kehittäminen: Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala edistää henkilöstönsä osaamisen kehittymistä. Osaamisen kehittäminen perustuu toimialalle strategiakaudeksi laadittuun osaamisen kehittämissuunnitelmaan ja sen painopistealueisiin.

Toimitilajohtamisen periaatteet:

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toiminnan kannalta tärkeitä ovat oikea-aikaiset, turvalliset ja terveelliset palvelutilat alueilla. Toimialan tilastrategia perustuu kaupungin tuottamien varhaiskasvatuksen ja koulutuksen suomen- ja ruotsinkielisten palvelujen tilatarpeisiin, väestöennusteeseen, kaupunkistrategian periaatteisiin, sekä kaupungin tilahankintaohjeeseen. Tilatarpeet määritellään alueellisisessa palveluverkkotarkastelussa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta ja sen ruotsinkielinen jaosto hyväksyvät tilatarpeiden tarveselvitykset, joiden perusteella laaditaan kaupunkiympäristön toimialan kanssa yhdessä hankesuunnitelmat, joista kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa lausunnon. Kaupunkiympäristön toimiala kokoaa toiminnalliset- sekä uudis- ja perusparannushankkeet kaupungin investointiohjelman talonrakentamishjelmaan, josta kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa lausunnon. Hankkeet toteutetaan kiireellisyysjärjestyksessä.

Kehittämiskohteet ja aikataulu

**Toteuttamisesta vastaa /
vastaavat (tehtävänimike)**

Tiedolla johtaminen riskienhallinnassa sisältäen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vuosikellon sekä tarvittavat sähköiset järjestelmät. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Tietohallintopäällikkö, riskienhallinnan asiantuntija, johtava tietosuunnittelija
Henkilöstön perehdytys ja koulutus toimialan sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan. Jatkuva	Toimialajohtaja, palvelukokoonaisuuksien johtajat, henkilöstön kehittämispäällikkö, yksiköiden esimiehet
Tiedon ja osaamisen siirtymisen varmistaminen henkilöstösuunnittelussa avainhenkilöiden vaihtuessa. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Henkilöstöpäällikkö
Turvallisuuden osalta jatketaan ohjeiden, prosessien ja toimintamallien kehittämistä entistä paremmin huomioimaan sekä normaaliolojen arjen turvallisuustarpeet että poikkeusoloissa tapahtuva toimialan jatkuvuuden ja väestönsuojeluvälvoitteiden toteutumisen varmistaminen. Jatkuva	Turvallisuuspäällikkö
Palveluverkon suunnittelun kehittäminen huomioiden kaupunkitasoinen tilastrategia. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Tilapalvelupäällikkö
Kaikkien esimiesten osaamisen vahvistaminen ottamalla käyttöön perehdytyskansiot, joihin sisällytetään mm. keskeisten prosessien kuvaukset. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Henkilöstöpäällikkö, henkilöstön kehittämispäällikkö, esimiehet

5.2 Riskienarviointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ja viittaukset asiakirjoihin	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Menettelyt: Riskienarviointi on jatkuva ja kiinteä osa kaiken toiminnan suunnittelua ja seuranta. Riskejä arvioidaan myös osana yksittäisiä toiminta- ja hankesuunnitelmia. Toimialaa koskevat merkittävimmät riskit kartoitetaan vuosittain strategiaproessin yhteydessä. Tarvittaessa toteutetaan erilisiä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan itsearviointeja. Strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet määritellään niin selkeiksi, että niitä uhkaavien riskien tunnistaminen ja arviointi on mahdollista. Toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ennakoidaan talousarvion laatimisen yhteydessä. Toimialaan kohdistuvien riskien tunnistaminen, arviointi ja analysointi kuuluvat toimialajohdon strategiatyöskentelyyn.	Toimialajohtaja, palvelukokoonaisuuksien johtajat, palveluiden päälliköt, yksiköiden esimiehet sekä ao. asiantuntijat

Asiakirjat: Riskikartoitukset, henkilöstösuunnitelma, sisäilmakyselyt, tilikauden aikana toteutetut it-searviointit, talouden ja toiminnan seurannasta koottu sekä tilikauden aikana suoritettujen valvontatoimenpiteiden tuottama tieto. Sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen tuottama tieto.	

Kehittämiskohteet ja aikataulu	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Asiakastietojärjestelmien kehittäminen. Vuoden 2021 loppuun mennessä.	ICT-hankepäällikkö
Raportoinnin kehittäminen. Jatkuva	Riskienhallinnan asiantuntija, talous- ja suunnittelupäällikkö
Tiedon luotettavuuden parantaminen. Jatkuva	Tietojärjestelmien omistajat

5.3 Valvontatoimenpiteet

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ja viittaukset asiakirjoihin	Toteuttamisesta vastaa/ vastaavat (tehtävänimike)
Menettelyt: Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan valvontatoimenpiteitä varten kerätään tietoja systemaattisesti toimialan tavoitteista, taloudesta, toiminnasta, hankkeista ja hankinnoista sekä kaupungin ja toimialan säädösten noudattamisesta. Tietoja kerätään toimintaympäristöstä sekä sopimuksiin, avustuksiin että muuhun yhteistyöhön perustuvilta kumppaneilta, joita ovat mm. yksityiset varhaiskasvatuspalvelujen tuottajat, iltapäivätoiminnan järjestäjät sekä siivous- ja ruokapalvelujen tuottajat. Lisäksi tietoriskienhallinnan tueksi käytetään tietoturvan asiantuntijapalveluita, joita ovat esimerkiksi vaatimustenmukaisuuden, jatkuvuuden sekä tietoturvan testaus- ja arviointipalvelut. Valvontatoimenpiteillä kasvatuksen ja koulutuksen toimiala varmistaa toiminnan lakisääteisyys (esimerkiksi oppivelvollisuuden toteutumisen) ja laadun sekä edistää tavoitteidensa saavuttamista. Lisäksi toimiala varmentaa riskienhallinnan toimenpiteiden toimeenpanoa sekä hallinnon ja talouden hoidon menettelyiden asianmukaisuutta. Valvontatoimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan lait ja säädökset sekä kaupungin ja toimialan ohjeet huomioiden. Valvontatoimenpiteiden suunnitteluun käytetään myös riskien arvioinnissa ja kartoituksessa saatua tietoa. Valvontatoimenpiteet: Toimiala kokonaisuudessaan: Väärinkäytösepäilyistä ja muista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan puutteista raportointi kuuluu koko henkilökunnalle.	Toimiala: Koko henkilöstö Talous: Talous- ja suunnittelupäällikkö, ICT-hankintapäällikkö, controllerit Turvallisuus: Turvallisuus-päällikkö, yksiköiden esimiehet Tietojärjestelmät ja tietoturva: Tietohallintopäällikkö, tietoturvapäällikkö Henkilöstöhallinto: henkilöstöpäällikkö Toimitilat: Tilapalvelupäällikkö

Viranhaltijat:

Kuntalain 92§:n mukaisella ottoharkintakäsittelyllä mahdollistetaan viranhaltijoiden tekemien päätösten asianmukainen jälkikäteisvalvonta.

Talous:

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan päivittäisessä toiminnassa toteutetaan valvontatoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää taloutta koskevien tavoitteiden tuloksellista saavuttamista pienentämällä riskit hyväksyttävälle tasolle. Valvontatoimenpiteet toteutuvat mm. järjestelmissä olevilla automaattisilla kontrolleilla, selkeillä toimivaltuuksilla, työnjaoilla ja säännöllisellä jälkikäteisseurannalla. Toimialalla on sovitut käytännöt siitä, kuinka usein ja missä laajuudessa seuranta tehdään ja kenen toimesta. Seurannan tiheys riippuu prosessista ja aiemmin löytyneiden virheiden määrästä. Seuranta-toimenpiteitä ovat muun muassa:

1. taloudellisten tavoitteiden toteutumisen seuranta (esimerkiksi controllereiden kuukausittainen talousseuranta palvelukokonaisuuksien sekä hallinto- ja tukipalvelujen taloudesta ja hankinnoista sisältäen toteumaseurannan, toteutumisenusteen, hankeseurannan ja hankintojen seurannan)
2. raportoinnissa havaittujen poikkeamien analysointi
3. erilaiset säännölliset kirjanpidolliset varmistus- ja täsmäytystoimenpiteet (Kaskon ja Talpan välisen sopimuksen mukaisesti)

Tietojärjestelmät ja tietoturva:

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on käytössä useita tietojärjestelmiä, jotka sisältävät tietoja mm. asiakkaista, taloudesta ja toiminnasta. Tietoturvariskien hallintaan ja valvontaan liittyviä toimenpiteitä ovat mm:

1. tietojen luokittelu ja suojaus
2. tekniset tietoturvan suojauskeinot
3. tietojärjestelmien pääsynhallinta ja lokitietojen seuranta
4. henkilöstön taustaselvitykset ja salassapitosopimukset
5. virheiden ja yllättävien tapahtumien seuranta ja selvittäminen
6. varmuuskopiointi.

Henkilöstöhallinto:

Ulkoiset palveluntuottajat:
hankintapäällikkö, varhaiskasvatuksen aluepäällikkö

Uusien työntekijöiden rekrytoinnin yhteydessä selvitetään lasten kanssa työskentelevien rikostausta, erikseen määritellyissä tehtävissä huumetestit sekä työhöntulotarkastukset kaupungin ohjeiden mukaisesti.

Turvallisuus:

Toimialan turvallisuustoiminto toteuttaa riskiperusteisesti katselmuksia toimipisteisiin sekä seuraa varautumiseen liittyvien harjoitusten ja muiden varautumistoimenpiteiden toteutusta. Lisäksi turvallisuustoiminto kerää toimipistekohtaiset tiedot kalenterivuositain. Toimipisteet pitävät kirjaa toteutetuista turvallisuusharjoituksista ja arvioivista turvallisuuskierröksistä. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat päivitetään vuosittain.

Toimitilat:

Toimialan sisäilmatyöryhmä järjestää yhdessä oppilashuollon, työsuojelun ja kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalvelujen kanssa sisäilmakyselyjä, joilla ennakoidaan ja seurataan käyttäjien kokemuksia käytettävistä tiloista. Tilojen kuntoa arvioidaan myös teknisen isännöinnin säännöllisin kierroksin. Rakennusurakkaan kuuluvalla takuuajan seurannalla hankkeiden onnistumista seurataan valmistumisesta kahden vuoden ajan.

Ulkoiset palveluntuottajat:

Jokainen yksityisen varhaiskasvatuspalvelun tuottaja tekee Valviran ohjeiden mukaisen omavalvontasuunnitelman, joka päivitetään vuosittain. Suunnitelma tehdään lomakkeelle, jossa on oma kohtansa riskienhallinnasta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla yksityisen varhaiskasvatuksen yksikössä on henkilö, joka käy vuosikäynnillä kaikissa yksityisissä päiväkodeissa. Käynneillä tarkastetaan myös omavalvontasuunnitelma ja se, että se on henkilökunnan ja vanhempien luettavissa.

Yleisesti kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluhankinnoissa sovelletaan mm. JYSE-sopimusehtoja ja kaupungin sopimus pohja, joihin on erikseen kirjattu erinäisiä laadunvalvontaa ja omavalvontasuunnitelmia koskevia ehtoja. Toimialan hankintayksikkö muokkaa sopimus pohjaa vastaamaan kulloinkin toteutettavaa kilpailutusta ja sisällyttää siihen kyseiseen hankintaan sovellettavat ehdot. Ehtojen toteutumisesta seurataan mm. yhteisillä laatu katselmuksilla.

Asiakirjat:

Tärkeimpiä ohjeita ja dokumentteja, joihin valvontatoimenpiteet perustuvat ovat: opetussuunnitelmat, kaupungin ja toimialan palvelukseen ottoon liittyvät ohjeet, talousarvion noudattamisohjeet, Hankinnasta maksuun –toimintaohje, Hankintakäsikirja, Harmaan talouden torjuntaohje, irtaimiston rekisteröintiohje, tilikirja, laskutusohjeet sekä kassanhoito-ohjeet. Kaupunginhallitus on antanut lisäksi erillisen ohjeen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta Helsingin kaupunkikonsernissa. Toimitilojen osalta lisäksi sisäilmakyselyt ja takuuajan puutelistat. Ulkoisten palveluntuottajien osalta sopimusehdot.	

Kehittämiskohteet ja aikataulu	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Toimintatavat seurannassa havaittujen poikkeamien käsittelyyn. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Riskienhallinnan asiantuntija
Tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnan ja valvonnan kehittäminen. Jatkuva	Tietojärjestelmien pääkäyttäjät
GDPR-vaatimukset. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Tietoturvapääällikkö
Asiakkailla tapahtuneille läheltä-piti-, uhka- ja tapaturmatilanteille luodaan kirjaamisen ja käsittelyn menettelyt. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Turvallisuuspääällikkö

5.4 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta tukeva tieto ja sen välitys

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ja viittaukset asiakirjoihin	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Menettelyt: Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevan tiedon välitys perustuu selkeisiin tuottamisen ja jakamisen rooleihin, vastuisiin ja tehtäviin. Jokaisen toimialalle tietoa tuottavan henkilön ja yhteistyötahon vastuulla on se, että tieto on ajankohtaista, luotettavaa ja laadukasta sekä se, että tiedolle asetetut vaatimukset toteutuvat läpi koko käsittelyprosessin. Toimialalle tietoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta tuottava mm. controllerit hankintojen kuukausiraportoinnissa ja talouden toteumaennusteissa. Lisäksi toimialalla seurataan mm. sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen suositusten sekä omassa seurannassa havaittujen poikkeamien käsittelyaikaa.	Asiantuntijat ja esimiehet

Toimialan johto viestii henkilöstölle sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista tavoitteista ja ajankohtaisista asioista säännöllisesti. Viestintä kulkee organisaatiossa aina ylhäältä alas, jolloin viestittävien asioiden merkitys ja toisaalta esimiesten valvontavastuu korostuvat. Toimialan viestintäkanavia ovat mm: 1. Toimialan ja palvelukokonaisuuksien johtoryhmät 2. Yksikkökokoukset 3. Kehityskeskustelut 4. Toimialan intranet 5. Ulkopuolisten tahojen kanssa pidettävät kokoukset ja neuvottelut Asiakirjat: Tilinpäätösasiakirjat, talousarvio, tilastot, seurantatoimenpiteiden tuottamat raportit sekä sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen raportit	

Kehittämiskohteet ja aikataulu	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Toimialan sisäinen ja ulkoinen viestintä. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Viestintäpäällikkö
Riskienhallintaa koskevien raportointimenetelmien yhtenäistäminen ja kehittäminen. Jatkuva	Riskienhallinnan asiantuntija
Organisaation turvallisuuteen liittyvää koulutusta lisätään. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Turvallisuuspäällikkö, henkilöstön kehittämispäällikkö
Sähköisten turvallisuuteen liittyvien järjestelmien hankinta ja kehittäminen. Jatkuva	Turvallisuuspäällikkö, tietoturvapäällikkö
Kriisiviestinnän kehittäminen. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Viestintäpäällikkö

5.5 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta ja arviointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ja viittaukset asiakirjoihin	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Menettelyt: Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa seurataan toimialalla jatkuvasti ja seurantaan kehitetään tehtyjen havaintojen perusteella. Seurannassa hyödynnetään myös sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastajan tarkastusraportteja ja tarpeen mukaan toteutetaan erillisiä itsearviointeja. Tiedot havaituista poikkeamista annetaan tiedoksi niille tahoille, jotka ovat vastuussa korjaustoimenpiteistä	Riskienhallinnan asiantuntija

sekä organisaatiotasolle, joka on ainakin yhtä tasoa ylempänä kuin korjaustoimenpiteistä vastuussa olevat henkilöt. Poikkeamien ja korjaustoimenpiteiden toteutumista seurataan, minkä perusteella arvioidaan toimialan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa. Tämän lisäksi tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan vuosittain toimialan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila ja kehittämistarpeet.

Asiakirjat: Oman seurannan tuottamat raportit, sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastajan raportit, ulkoisten palveluntuottajien toiminnasta saadut selvitykset

Kehittämiskohteet ja aikataulu	Toteuttamisesta vastaa / vastaavat (tehtävänimike)
Toimipisteiden varautumistoimien tason mittaroinnin käyttöönotto turvallisuuden tilannekuvan parantamiseksi. Vuoden 2019 loppuun mennessä.	Turvallisuuspäällikkö

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 20.11.2018